

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 61/07-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. februára 2008 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Ľudmily Gajdošíkovej a Juraja Horvátha o sťažnosti JUDr. Ing. D. Ď. – S., H., a akad. mal. a soch. M. T., B., zastúpených advokátom JUDr. J. H., B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 168/00 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 12 C 145/99) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. Ing. D. Ď. – S., a akad. mal. a soch. M. T. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III vo veci vedenej pod sp. zn. 12 C 168/00 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava III p r i k a z u j e , aby vo veci sp. zn. 12 C 168/00 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. JUDr. Ing. D. Ď. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Akad. mal. a soch. M. T. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Okresný súd Bratislava III j e p o v i n n ý uhradiť JUDr. Ing. D. Ď. a akad. mal. a soch. M. T. trovy právneho zastúpenia v sume 12 157 Sk (slovom dvanásťtisícstopäťdesiatsedem slovenských korún) na účet ich právneho zástupcu JUDr. J. H., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 26. apríla 2007 č. k. II. ÚS 61/07-19 prijal na ďalšie konanie sťažnosť JUDr. Ing. D. Ď. – S., a akad. mal. a soch. M. T. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. J. H., B., v časti, v ktorej namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 168/00 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 12 C 145/99).

Sťažovatelia v sťažnosti uviedli, že 17. decembra 1999 podali okresnému súdu žalobu o vyslovenie neplatnosti právneho úkonu. Vec bola zaevidovaná pod sp. zn. 12 C 145/99. Okresný súd 14. februára 2000 vec (podľa sťažovateľov bezdôvodne) odstúpil

Krajskému súdu v Bratislave – ďalej len „krajský súd“ (28 Cb 25/00). V ďalšom o príslušnosti konajúceho súdu rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), ktorý uznesením sp. zn. Ndob 497/2000 rozhodol, že príslušným súdom na konanie je okresný súd (spisu bola pridelená nová sp. zn. 12 C 168/00).

Prvý úkon vo veci okresný súd vykonal až 9. decembra 2003. Uznesením sp. zn. 12 C 168/00 sťažovateľom uložil, aby odstránili nedostatky podania. Dňa 7. januára 2003 požadované doklady okresnému súdu zaslali.

Dňa 25. februára 2004 okresný súd uznesením uložil sťažovateľom predložiť všetky prílohy v 2 vyhotoveniach. Sťažovatelia tento postup okresného súdu považujú za prietahy v súdnom konaní.

Prvé pojednávanie sa uskutočnilo 29. novembra 2006 a bolo odročené na 23. február 2007.

Sťažovatelia uviedli, že do spisu založili všetky potrebné dôkazy, a poukazujú na judikatúru ústavného súdu (IV. ÚS 7/02-35), podľa ktorej je prvoradou povinnosťou súdu a sudcu organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil ten stav, kvôli ktorému sa osoba obrátila na súd so žiadosťou o rozhodnutie. Okresný súd tak nekonal, preto je jeho konanie možné charakterizovať ako konanie s prietahmi.

Sťažovatelia sú toho názoru, že predmetné občianskoprávne konanie vzhľadom na jeho predmet, skutkovú a právnu povahu nemožno hodnotiť ako zložitú vec.

Návrh na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 850 000 Sk pre každého sťažovateľa zvlášť odôvodnili skutočnosťou, že vplyvom bezdôvodných prietahov v súdnom konaní došlo k situácii, že sťažovatelia boli ukrátení na zisku z podnikateľskej činnosti, prípadne z prenájmu nehnuteľností a tieto náklady im nebudú uhradené. Najpodstatnejšou časťou celého súdneho sporu je skutočnosť, že sťažovatelia trpia neistotou v spravodlivý súdny proces, čo má podstatný vplyv aj na ich zdravotný stav.

Na základe uvedeného sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd rozhodol, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 168/00 porušil ich základné práva zaručené v čl. 20 ods. 1 a 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby uložil okresnému súdu v označenom konaní povinnosť konať ďalej bez zbytočných prietahov, aby im priznal primerané finančné zadosťučinenie každému v sume 850 000 Sk a tiež náhradu trov právneho zastúpenia v sume 12 168 Sk.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti z 30. marca 2007 uviedol, že nenamieta skutkové okolnosti uvedené v sťažnosti. K hmotno-právnym úvahám uvedeným v sťažnosti však s odvolaním sa na postavenie predstaviteľa štátnej správy súdu nezaujal stanovisko. Pri hodnotení plynulosti konania poukázal na to, že v čase podania sťažnosti ústavnému súdu sa vo veci riadne konalo.

Právny zástupca sťažovateľov a predseda okresného súdu ústavnému súdu oznámili, že netrávajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a práva upraveného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 12 C 168/00 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 12 C 145/99).

Ústavný súd zo spisového materiálu vzťahujúceho sa na vec zistil:

Dňa 17. decembra 1999 podali sťažovatelia žalobu (vec bola zaevidovaná pod sp. zn. 12 C 145/99).

Dňa 28. januára 2000 okresný súd vyzval odporcov, aby sa v 15-dňovej lehote vyjadrili k návrhu.

Dňa 31. marca 2000 bol spis postúpený najvyššiemu súdu na rozhodnutie o vecnej príslušnosti (doručený najvyššiemu súdu bol 7. apríla 2000).

Dňa 10. júla 2000 najvyšší súd uznesením č. k. Ndob 479/2000-68 rozhodol, že na prerokovanie veci je príslušný okresný súd.

Dňa 20. júla 2000 bol spis doručený krajskému súdu.

Dňa 2. novembra 2000 bol spis doručený okresnému súdu (vec bola ďalej vedená pod sp. zn. 12 C 168/00).

Dňa 9. decembra 2003 okresný súd uznesením č. k. 12 C 168/00-74 rozhodol, že sťažovatelia sú povinní v 15-dňovej lehote odstrániť nedostatky podania zo 17. decembra 1999).

Dňa 7. januára 2004 sťažovatelia doplnili podanie.

Dňa 17. februára 2004 okresný súd uznesením č. k. 12 C 168/00-82 rozhodol, že sťažovatelia sú povinní v lehote 10 dní doplniť podanie doručené mu 17. decembra 1999.

Dňa 7. mája 2004 okresný súd vyzval právnu zástupkyňu odporcu v 2. rade, aby sa v lehote 15 dní vyjadrila k návrhu.

Dňa 3. januára 2006 sudkyňa upravila kanceláriu pripojiť spis krajského súdu sp. zn. 81 Cb 80/97.

Dňa 12. januára 2006 krajský súd oznámil, že spis nemôže zapožičať, lebo je zapožičaný Okresnému súdu Bratislava II ku konaniu sp. zn. 8 C 46/01.

Dňa 29. novembra 2006 sa uskutočnilo pojednávanie. Účastníci boli prítomní. Pojednávanie bolo odročené na 23. február 2007.

Dňa 23. februára 2007 sa uskutočnilo pojednávanie, sťažovatelia boli prítomní, za odporcu v I. rade bol prítomný právny zástupca a za odporcu v II. rade nebol prítomný nikto. Pojednávanie bolo odročené na 4. máj 2007.

Dňa 1. marca 2007 doručil právny zástupca sťažovateľov vyjadrenie.

Dňa 10. augusta 2007 sa uskutočnilo pojednávanie.

Dňa 2. augusta 2007 sťažovatelia podali návrh na nariadenie predbežného opatrenia.

Dňa 13. augusta 2007 okresný súd návrh na nariadenie predbežného opatrenia zamietol.

Dňa 27. augusta 2007 sťažovatelia podali odvolanie proti uzneseniu z 13. augusta 2007.

Dňa 4. septembra 2007 okresný súd vyzval sťažovateľov na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie.

Dňa 15. októbra 2007 sťažovatelia podali návrh na vykonanie ďalších dôkazov.

Dňa 13. novembra 2007 bol spis vrátený okresnému súdu s uznesením č. k. 6 Co 443/07-325 z 30. októbra 2007, ktorým krajský súd potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa.

Dňa 14. novembra 2007 okresný súd opätovne vyzval sťažovateľov na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie.

Dňa 11. decembra 2007 sťažovatelia podali odvolanie proti uzneseniu z 26. septembra 2007, ktorým im bola uložená povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie.

Dňa 5. januára 2008 bol spis expedovaný krajskému súdu.

Pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd vychádza zo svojej stabilnej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov“ (III. ÚS 61/98), pričom k vytvoreniu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (I. ÚS 10/98, II. ÚS 210/03).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú 1) právna a faktická zložitosť vecí, o ktorej súd rozhoduje, 2) správania účastníka konania a 3) postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť vecí, ústavný súd z predloženého súdneho spisu zistil, že v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 12 C 168/00 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 12 C 145/99) ide o návrh sťažovateľov na vyslovenie neplatnosti

právneho úkonu. Ústavný súd konštatuje, že návrhy tohto typu tvoria z právneho hľadiska štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, a preto ich z právneho hľadiska nemožno považovať za zložité. V prípade efektívnejšieho postupu konajúceho súdu by vec nebolo nemožné považovať za zložitú ani z faktického hľadiska.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietahov, bolo správanie sťažovateľov ako účastníkov súdneho konania. Sťažovatelia sa pravidelne zúčastňovali na pojednávaniach a poskytovali konajúcemu súdu potrebnú súčinnosť pri obstarávaní listinných dôkazov. Žaloba sťažovateľov však nemala všetky zákonom predpísané náležitosti, preto ich na odstránenie nedostatkov podania musel okresný súd dvakrát vyzývať. Sťažovatelia využívali všetky procesné prostriedky, ktoré mali ako účastníci konania k dispozícii (návrhy na vydanie predbežného opatrenia, opravné prostriedky proti procesným uzneseniam okresného súdu). Tým, že žaloba nemala všetky zákonom predpísané náležitosti a sťažovatelia nezaplatili súdny poplatok za podaný návrh na vydanie predbežného opatrenia, podľa názoru ústavného súdu sťažovatelia čiastočne prispeli k celkovej dĺžke konania, ktorú namietajú.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným prietahom v označenom súdnom konaní, bol postup okresného súdu.

Ústavný súd vyhodnotil v rámci doterajšieho konania okresného súdu vo veci sp. zn. 12 C 145/99 tieto obdobia:

Vec sťažovateľov pôvodne napadla na okresný súd 17. decembra 1999 a bola zaevidovaná pod sp. zn. 12 C 168/00. V roku 2000 teda k prietahom v konaní pred okresným súdom nedošlo.

Za prietahy v konaní však treba považovať, ak okresný súd ďalší úkon smerujúci k rozhodnutiu urobil až o tri roky. V ďalšom okresný súd konal priebežne, nečinný bol však celý rok 2005 a 2006.

V období po podaní ústavnej sťažnosti však okresný súd v celku konal bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd so zreteľom na všetky uvedené skutočnosti rozhodol, že konanie okresného súdu vedené pod sp. zn. 12 C 168/00 ani po období ôsmich rokov od podania návrhu nie je právoplatne skončené. Pretože postup okresného súdu efektívne nevedol k rozhodnutiu vo veci samej a k nastoleniu stavu právnej istoty sťažovateľov a je poznačený aj určitým obdobím nečinnosti, ústavný súd rozhodol, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 12 C 168/00 bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší takéto rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pretože ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 12 C 168/00 ďalej konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovatelia požadovali priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 850 000 Sk pre každého zvlášť.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý

spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocit'ovanej v dôsledku zbytočných priet'ahov.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných priet'ahov, je toho názoru, že porušenie základného práva s'ťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto právomoci. Preto považoval za potrebné rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia. Vzhľadom na celkovú dobu nečinnosti okresného súdu v konaní vo veci sp. zn. 12 C 168/00, berúc do úvahy skutočnosť, že s'ťažovatelia sa o doterajšiu dĺžku konania čiastočne pričínili, a zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu vrátane pocitu neistoty s'ťažovateľov, ako aj naplnenie princípu spravodlivosti ústavný súd považoval priznanie sumy 30 000 Sk každému zo s'ťažovateľov za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom. S'ťažovatelia si z titulu náhrady trov konania uplatnili sumu 12 168 Sk.

Ústavný súd pri vyčíslení náhrady trov konania vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 13 ods. 3, § 14 ods. 1 písm. a), c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov a priznal s'ťažovateľom úhradu trov konania v sume 12 157 Sk (slovom dvanásťtisícstopäťdesiatšesťdesiatšesť slovenských korún) spolu za dva úkony právnej služby urobené v roku 2007 po 2 970 Sk s uplatnením 20 %-ného zníženia, pretože išlo o úkony urobené spoločne pre dve osoby, a k tomu dvakrát režijný paušál po 178 Sk vrátane zvýšenia o 19 % DPH.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. februára 2008